Радіо Свобода

View the original article

Збройний конфлікт у Придністров'ї. 1992 рік Фото:TASS

ПОЛІТИКА

Війна у Придністров'ї. Розповідає учасник подій

05 травня 2022, 12:00

Дмитро Шурхало

Історична Свобода | 30 ... EMBED SHARE

відео Радіо Свобода

0:00 20:00

Pop-out player

ЗАВАНТАЖИТИ

30 років тому, навесні 1992 року, Придністровський конфлікт перейшов у найгострішу збройну фазу. Придністров'я – регіон Молдови на лівому березі Дністра і невеликий анклав на правому. Невеликий територіально, але там розташоване велике місто Бендери. Навесні-влітку 1992 року придністровські сепаратисти билися проти Республіки Молдова. Відтак там постала і досі існує самопроголошена «Придністровська молдавська республіка» під контролем Москви. Там досі перебуває невеликий контингент російських військ.

Те, що відбувається в Придністров'ї і довкола нього зараз, бачимо в новинах. А як це було 30 років тому, про це «Історична Свобода» говорила з одним із учасників тих подій, громадсько-політичним діячем і письменником Дмитром Корчинським.

– Хочу нагадати, що тоді на боці придністровських сепаратистів воювали активісти такої організації, як УНСО – Українська народна самооборона. Ви тоді були якщо не формальним, то одним із фактичних очільників цієї організації. Хто і як ухвалював рішення про участь УНСО у Придністровському конфлікті?

Дмитро Корчинський, 2020 рік

– Я ухвалив це рішення. Там були і романтичні міркування, і певні практичні. По-перше, потрібен був досвід війни. По-друге, все-таки більшість населення Придністров'я – це українці. По-третє, тоді розвалювався СРСР. Думали, що можна створити з Придністров'я звільнену територію, розбійницьку – вільну від бюрократичного впливу як України, так і Молдови, само собою і Російської Федерації та пробувати там робити такий собі цікавий збройний романтичний анклав, і здійснювати різноманітні соціальні експерименти.

> **«Верховна Рада» самопроголошеної «Придністровської республіки» ухвалила звернення до Верховної Ради України про входження до складу України. На жаль, його тут ніхто не розглядав**

– Ви кажете, що більшість населення там є українці. Не знаю, чи більшість. Там приблизно три однаково великі групи – українці, молдовани, росіяни. В окремих районах, наприклад, у Рибницькому, навіть за офіційною придністровською статистикою, українці становлять більшість. Але ці українці Придністров'я – вони на вас виходили чи ви на них виходили?

– З багатьма контактували. Звісно, це радянське населення все-таки було. Але і патріотизм український теж був. І давайте не забувати, що історія придністровського сепаратизму почалася з того, що самопроголошена «Верховна Рада»

самопроголошеної «Придністровської республіки» ухвалила звернення до Верховної Ради України про входження до складу України. І це звернення тодішній ватажок сепаратистів Смирнов привіз до Києва. На жаль, його тут ніхто не розглядав. Але вони дуже хотіли увійти до складу України. І нам здалося, що це цікава й здорова ідея, що Україна має потрошки приростати чимось.

– Україна мала приростати Придністров'ям? Але ж ви там планували соціальний експеримент проводити, щоб була непідконтрольна будь-якій владі територія.

– Є ж українська нація, а є українська держава. Традиційно для української нації мати не одну державу. Наприклад, була Гетьманщина і була Запорізька Січ зі своїми паланками. В принципі, це були дві окремі державності в XVII-XVIII століттях. І от українська нація існувала у формі двох держав. Чому б і далі не існувати? Тобто Україну, як вона є, українську державу в жодному разі не потрібно ділити. Але якщо до України приєднаються, умовно скажемо, Кубань, то необов'язково, щоб вона ставала Кубанською областю. Вона може бути «Українською народною кубанською республікою».

– А як тоді на вашу таку діяльність реагувала українська влада і спецслужби?

– Тоді українська влада ні на що не здатна була реагувати. Як і російська влада ні на що не здатна була реагувати. Там російська влада почала реагувати вже після того, як бойові дії закінчилися. Тоді вже у нас почалися конфлікти саме з росіянами в Придністров'ї. Перестрілки з розвідкою 14-ї армії і все таке інше. Але в 1992 році

ніхто ні на що не реагував. Всі були просто в шоці від того, що відбувалося, бюрократія була розгублена. І це був чудовий час!

Придністровська війна, березень-липень 1992 року

Придністровський сепаратизм виник на межі 1980-1990-х як відповідь на прагнення Молдови до незалежності та її зближення з Румунією. Конфлікт між Молдовою та самопроголошеною (2 вересня 1990 року) «Придністровською молдавською республікою» почався наприкінці літа 1991 року, коли «ПМР» заявила про «вихід зі складу Молдови». В березні 1992 року конфлікт загострився до збройного протистояння. Придністровських сепаратистів тоді підтримали розквартировані в регіоні підрозділи російської 14-ї армії РФ та добровольці з Росії та України. В ході боїв із обох боків загинули приблизно 1200 осіб. 21 липня 1992 року в Москві президенти РФ Борис Єльцин і Молдови Мірча Снєгур за присутності ватажка «ПМР» Ігоря Смирнова підписали угоду «Про принципи врегулювання збройного конфлікту в Придністровському регіоні Республіки Молдова». Остаточно статус Придністров'я не врегулювали. І конфлікт досі перебуває в замороженому стані.

– Я з тих часів пам'ятаю в газетах фотографії, що з українського боку посилена охорона придністровської ділянки молдовського кордону.

“ Ми піднімаємо синьо-жовті прапори там над сільрадами – Чорновіл приїжджає у Кишинів та закликає придушити Придністров'я

– Це була якась симуляція, чесно кажучи. Була реакція суто політична. Чорновіл чомусь тоді приїхав у Кишинів, виступав проти нас. Ми піднімаємо синьо-жовті прапори там над сільрадами – Чорновіл приїжджає у Кишинів та закликає придушити Придністров'я. Потім Кравчук якось видав указ президента про виведення українських добровольчих відділів з Придністров'я. Я тоді здивувався! Який стосунок Кравчук має до нас? Я теж написав якийсь папір, що в місячний термін ця пропозиція буде розглянута.

“ В Україні всі ж тоді озброювалися придністровською зброєю в кримінальних цілях

Справді, на якомусь етапі збільшили кількість міліцейських постів, але їх більше цікавило ловити тих, хто вивозив звідти зброю. В Україні всі ж тоді озброювалися придністровською зброєю в кримінальних цілях.

– Скільки тоді ваших соратників було там? Як виглядала ваша участь у конфлікті?

“

> **Було не більше 150 людей. Це був пікнік, а не війна**

– Там було не більше 150 людей. Взагалі це був пікнік, а не війна. Звісно, тоді нам здавалося, що це справжня війна. Але через рік в Абхазії ми зрозуміли, що то була не війна, а пікнік, а от в Абхазії – це справжня війна. Але ще через рік в Чечні ми зрозуміли, що в Абхазії був пікнік, а от у Чечні – це вже справжня війна.

> **У Придністров'ї – це перестрілки крізь сади яблуневі чи вишневі**

А в Придністров'ї – це перестрілки крізь сади яблуневі чи вишневі. Все це переважно на стаціонарних позиціях. Ми займали тоді позиції під Кошницею, це таке село. Частково в Рибниці, мали казарми в Тирасполі і десь у Кам'янці.

У мене тоді була і зараз є думка: думати, що якщо ми хороші, то на нас ніхто не нападе, не потрібно. Ми ніколи і нікого не зачіпали – а в нас на державному рівні у нас відібрали Крим і Донбас. Якщо ми десь не поставимо ларьок, то і конкурент там не поставить ларьок – такого не буває. Конкурент завжди поставить ларьок. Якщо ми не хотіли, щоб росіяни були в Придністров'ї, то самим потрібно було бути в Придністров'ї.

– У підсумку там були і ви, і росіяни. До Придністров'я тоді багато наїхало російських імперців, зокрема сумнозвісний Ігор Гіркін-Стрєлков. Вам, очевидно, доводилося там стикатися з цими людьми. І цікаве таке поєднання: українські націоналісти і російські великодержавники й імперці. Як ви з ними вибудовували комунікацію?

Під час бойових дій на вулицях молдовського міста Бендери, 29 червня 1992 року

– Комунікація завжди була напруженою. Ми їх глибоко зневажали. Вони, я думаю, до нас ставилися з підозрою. З донських козаків там були козацькі сепаратисти, які за відділення Дону від Московії. Серед них був Петро Молодідов: видатна людина, всі ці роки сидів в тюрмі у них, є легендою донського сепаратизму. Ми тоді подумали, що треба працювати і в Московії. Там є сепаратистські здорові сили.

> **“ Ми програли конкуренцію у Придністров’ї. Московитська держава стала до них обличчям, а українська держава спиною**

На жаль, українське суспільство нас не підтримало. Якщо все-таки російське суспільство підтримувало своїх оцих авантюристів, то українське суспільство не підтримувало нас. І тому ми програли конкуренцію у Придністров’ї. А потім вже Росія почала підтримувати придністровських сепаратистів. Росія стала до них обличчям, а українська держава спиною.

Інша справа, могла бути постановка питання, що українська держава спільно з молдовською державою хоче задушити цей сепаратистський анклав. Це якась визначена позиція нормальна. Але залишати там ось цю язву – це злочин.

Можливо, ми помилялися в 1992 році. Ну, так а чогось ви тоді не зробили після цього правильних кроків? Чому ж ви не задушили цей московський анклав? Чому ж ви зараз його не душите нарешті?

Придністров'я. Бендери. Військова техніка на мосту через Дністер (архівне фото)

– Можливо, тому що це внутрішня справа Молдови. Республіка Молдова про це Україну не просила, з Кишинева до Києва з цього приводу не зверталися.

– Це ж справа дипломатії. Ви ж розумієте, що часто потреба формується пропозицією, а не навпаки. Китайські трудящі не відчували ніякої потреби купляти гасові лампи до того, як британці почали постачати туди гас. Тобто спочатку британці зробили пропозицію, після чого потреба прокинулася в китайців. Так само і Україна. Все ж залежить від формулювання пропозиції і від роботи. Треба було так працювати з Молдовою, щоб вона захотіла, щоб українці звільнили Придністров'я.

ДИВІТЬСЯ ТАКОЖ:
Невизнане Придністров'я. Люди, що граються в державу

> **Нація прокинулася тільки в 2014 році. Так українці догулювали застій**

– У вас були плани створити звільнену територію з українським яскравим забарвленням. Зараз Придністров'я теж по-своєму яскрава територія – головний в Європі контрабандний регіон. Як кажуть обізнані люди, там є такі унікуми, які правдами і неправдами мають 5 паспортів: крім свого внутрішнього «придністровського», у них є молдовський, румунський, російський і український. Мені здається, якщо десь і ставити пам'ятник «дружби народів», то там, де у людей таке різнобарв'я юрисдикцій і громадянств. Як думаєте, чому те, що планували ви, не вдалося реалізувати? У вас було мало сил? Вам не вистачило підтримки українського суспільства? Чи, може, придністровські українці до вас були не аж такі прихильні?

– У нас було мало сил. І українське суспільство спало до 2014 року. Нація прокинулася тільки в 2014 році, а загалом тільки після вторгнення. А так українці догулювали застій.

> **У Придністров'ї яскравих і романтичних контрабандистів дуже невелика кількість. Це депресивна територія**

Взагалі в Придністров'ї яскравих і романтичних контрабандистів дуже невелика кількість. Це депресивна територія, і люди там мешкають без жодної ініціативи, без жодної фантазії. А романтичні контрабандисти – там їх десь 200 на все Придністров'я. Оце вони щось там «мутять» і мають якусь користь з того, що там відбувається.

Тих 150 людей, які у нас були, виявилося недостатньо, щоб реалізувати розкішний проєкт, який у нас був, а українське суспільство тоді ще вирішило поспати.

До речі, все-таки найбільш масові громадські організації Придністров'я тоді були українські. Це Союз українців «Повернення», головною програмовою засадою якого було повернутися до складу України, і Союз українців Придністров'я. Провідні діячі Союзу українців «Повернення» були чи то відстріляні в наступні роки, чи то змушені тікати звідти. Тобто українське суспільство ніяк не підтримало цю організацію. Союз українців Придністров'я проіснував довше. Вони

переймалися книжками, освітою дітей і все таке інше. Але цілком були лояльні до придністровської влади і не грали жодної політичної ролі. Але тим не менше це були масові як для Придністров'я організації.

– Ви коли востаннє з ними мали контакт?

– Десь вже на початку 2000-х.

– Були президентські вибори 2004 року. І ви тоді займалися, серед іншого, тим, що виступали за організацію виборчих дільниць у Придністров'ї.

– Так. Думав, що треба якомога більше зв'язків між Придністров'ям і Україною. Тут вже з інших міркувань. Ілюзій стосовно того, що можна інтегрувати Придністров'я в Україну, вже не було. Але ми вважали, що таким чином можна підтримати тонус українців, які там, що все-таки українців треба підтримувати.

ДИВІТЬСЯ ТАКОЖ:
Росія використовує нагнітання в Придністров'ї для «психологічної атаки» на Україну – розвідка

– Ви згадали, що коли були у Придністров'ї, то в Кишинів приїздив Чорновіл і висловився на підтримку Молдови, її територіальної цілісності. Але тепер, з огляду на те, що Придністров'я стало підконтрольною Москві територією, з огляду на те, що плани російської агресії проти України мають на меті пройти до Придністров'я та з'єднатися з цим своїм анклавом – може, тоді В'ячеслав Чорновіл був правий, а ви помилялися?

– Я думаю, що ті, хто воює, завжди мають рацію. А от ті, хто ні, завжди помиляються. Скажімо, Богдан Хмельницький в результаті до чого призвів? До того, що Україна впала під Москву. Але якби не Богдан Хмельницький, якби не Хмельниччина, то не виникло би української квазідержавності, не виникло би Гетьманщини, не виникло би взагалі української національної самосвідомості, можливо. Тобто діячі Хмельниччини здебільшого помилилися у своїх політичних розрахунках. Діячі Гайдамаччини помилилися практично в усьому. Але не було би ось цих пісень і не було би великого шматка української культури, якби не Гайдамаччина.

Тобто ті, хто діє і бореться, мають рацію стратегічну. А філістерська правда оних людей, які утримують нас від боротьби, навіть якщо вони у чомусь мають рацію, стратегічно вони завжди помиляються.

– Десь років п'ять тому в Росії оприлюднили новину, що Арсеній Яценюк «воював у Чечні». І на підтвердження цієї тези була така фотографія: люди у камуфляжі, а серед них юнак в окулярах, дещо схожий на Яценюка. Але потім казали, що насправді то не він, а ваш соратник на прізвище Артеменко, і не в Чечні, а в Придністров'ї.

На тому фото – це Яценюк у Чечні чи Артеменко у Придністров'ї?

– Так, це був цей самий Артеменко. Але навіть не у Придністров'ї, а це ще було перед Придністров'ям, десь за пів року. І, звісно, до Яценюка це не мало жодного стосунку. Та й Яценюк, по-моєму, ще й за віком не міг бути на цьому фото.

Дмитро Корчинський

Народився 1964 року в Києві. Громадсько-політичною діяльністю почав займатися наприкінці 1980-х у складі Української Гельсінської спілки та студентських організацій. В 1991-му один із організаторів і очільників УНА-УНСО, ідеологією якої був крайній націоналізм.

Наприкінці 1998-го залишив УНА-УНСО і невдовзі очолив організацію «Щит батьківщини». В 2004-му балотувався в президенти, а також створив партію «Братство», яку очолює й донині (певний час його соратником по «Братству» був відомий нині радник голови Офісу президента Олексій Арестович).

У 2005-2007 роках входив до ради «Міжнародного євразійського руху», очільником якої був ідеолог «рашизму» Олександр Дугін.

Обвинувачений в організації масових заворушень біля Адміністрації президента в грудні 2013 року. В 2014-му учасник АТО.

Автор кількох прозових книжок, поетичних збірок і п'єс.

ДИВІТЬСЯ ТАКОЖ:

Яку роль може відіграти самопроголошене Придністров'я у разі нападу Росії на Україну?

Встановлюйте новий застосунок Радіо Свобода на смартфони та планшети Apple і Android.

Долучайтесь до спільноти Радіо Свобода у Viber!

Дмитро Шурхало

Співпрацюю з Радіо Свобода, був кореспондентом і редактором (2008–2017), зараз веду програму «Історична Свобода». Спеціалізуюсь на політиці та історії. Народився в 1976 році у Сумах. Закінчив факультет журналістики Львівського університету імені Івана Франка. Працював у газетах «Пост-Поступ», «Київські відомості», «Вечірні вісті», журналі «Власть дєнєг». Автор книжок «Українська якбитологія», «Міфи Другої світової війни» та «Скоропадський, Маннергейм, Врангель: кавалеристи-державники».

Україна | Світ | Політика | Важливе на Свободі | Війна | Історична Свобода

© Радіо Свобода, 2026 | Усі права застережено.